ARCHIEFJES

VII

1914-1918
Getuigenissen

Oud-Strijder

August VERPLANCKE

Marc VANDAELE

ARCHIEFJES

OUD-STRIJDER 1914-1918 August VERPLANCKE (1893-1985)

Het was rond 1969-1970 dat ik erop uittrok om getuigenissen vast te leggen van mensen in de buurt, die het grote drama uit de beginjaren van de 20 ste eeuw hadden beleefd en overleefd. Zo kwam ik terecht bij de heer **August Verplancke**, die toen in een boerderijtje woonde langs de Doornstraat, dichtbij de plaats waar het Olympisch zwembad zou verrijzen. Hij kon met zoveel verve over zijn belevenissen vertellen dat ik hem graag citeerde in de lessen geschiedenis en tijdens de reizen met scouts- en cursusvrienden.

Met de herdenking van 100 jaar 1914-1918 in het verschiet, heb ik opnieuw contact opgenomen met zijn dochter Maria, een kranige 93-jarige dame. Zij had mij indertijd enkele foto's van haar vader opgestuurd, en legde mij nu nog enkele documenten voor die weer wat meer klaarheid brachten in die 'tijd van toen'.

Op bezoek bij Mevr. Maria VERPLANCKE en dochter Andrea – eind februari 2013.

August was één van diegenen die de volledige oorlogsperiode had meegemaakt, in tegenstelling tot wie zich later als 'vrijwilliger' had aangemeld ... of had moeten aanmelden.

Geboren en getogen te Zedelgem, in het laatste decennium van de 19de eeuw (1893), vermelden zijn papieren dat hij behoorde tot de 1ste Legerdivisie, 4de Linieregiment. Voorts is aangeduid : soldaat 2e klasse (graad), mil 13 (stand), 1913 (militieklasse), 58722 (nr van het stamboek).

Halen (Haelen), 12 augustus 1914

Zijn relaas begint al bij de eerste, hevige contacten van dat Belgisch veldleger met de oprukkende Duitsers. Een naam die dikwijls terugkomt, is **'Halen'** (tussen **Diest** en **Herk-de-Stad**). Volgens August is het de kortste maar hevigste slag geweest.

... Dat was de slag van Halen. Zo, we zaten daar met een hele hoop.

We waren vertrokken met het bataljon van het eerste van het vierde (linieregiment), een compagnie van 140 man en als we 's avonds naar huis kwamen, we hadden er nog in de twintig. Ze waren niet allemaal dood, hé. Er zijn er dan weer veel bijgekomen. Dan is er daar ... een bataljon van afgetrokken, in plaats van vier bataljons, dat er maar drie niet meer waren. We hebben daar veel verliezen gehad, door de schuld van ons(zelf).

Hoe, door onze schuld?

Door de schuld, niet van de officieren, ze mogen dat niet zeggen. De soldaten die te 'zère' (= vlug) opmarcheren omdat de Duitsers zò vlug vielen, en ze zijn erachter gelopen en als we aan de huizen kwamen ... de Duitsers waren gevlucht met hun mitrailleusen op hun paard en ze hebben zich (daar in die huizen) weggestoken en dan hebben wij de slag gehad. Wij hebben er dan veel verloren, schrikkelijk veel verloren ...

Dat was dus het veldleger...

Ja, dat was van 't vierde (linieregiment) van Brugge, ja van 't veldleger, maar de lansiers hebben daar ook gevochten, de carabiniers ook nog ... Maar we waren daar lijk altijd als 'renfort'. En dan, die Duitsers vlogen zò vlug van hun paard, dat was lijk een hagelvlaag, zoals ze eraf vlogen, en ze vertrokken met hun mitrailleusen op hun paard gebonden, achteraan ... en ze hebben zich gerangeerd in die huizen, in de kantoren van de huizen, in de bureaus van Halen, en als wij daarvoor kwamen, stonden wij vòòr hun mitrailleusen ... en dan hebben we veel verliezen gehad, vele ...

August is daar beschoten geworden maar kon zich redden door eerst over een haag te springen en dan achter een boom te schuilen. Uiteindelijk is hij achteruit gekropen ...

... en dan ben ik daar achter (= langs) een 'routje' gekomen (een kleine 'route') waar dat er een huizeke stond, en we hebben achter dat huizeke gestaan, en de Duitsers schoten in dat huizeke en die kogels ... dat (huizeke) was van 'plak en vlecht,' en die kogels vlogen er dwars doorheen. We zijn daar vanachter gegaan (= vandaar weggegaan) - ja, met een man of drie waren wij toen daar - en we hebben ons in de gracht gelegd ; in de gracht, je weet wat dat wil zeggen, achter (= langs) de kassei(weg). En almeteen, de generaal kwam daar en we moesten weer vooruit. En we zijn dan weer vooruit gegaan en we hebben toen allicht (= wellicht) heel de nacht rondgelopen, altijd maar gemarcheerd, en we moesten dan op het slagveld, we moesten daar dan gaan slapen ... op het land, hé, te lande. We moesten daar gaan rusten ... en als we 's ochtends wakker werden ... we zaten op het slagveld. We moesten daar tewege (= nog een beetje en het was zo) al die doden begraven. Maar almeteens ... de burgers moesten ze begraven. Wij mochten wij dat niet meer doen. De grote indruk zeker daarvan, dat het een te grote 'ding' (=> emotie) gaf voor de soldaten. En 't lagen daar ... 't was daar schrikkelijk hé, dat er daar gevallen waren, Duitsers ... Er lagen daar Duitsers en van onze mannen die in elkaar 'gestekt' (= gestoken) zaten ... in Halen. Dat is de kortste slag geweest maar de hardste slag die er geweest is ... Echt lijk dat we dikwijls zeggen : met de bajonetten, maar 't was met de bajonetten daar. En Duitsers, en lansiers van het Belgisch leger die in elkaar gereden waren en soldaten van ons en Duitsers die met hun lansen in elkaar gestekt hadden, en de soldaten met hun bajonetten ...

August vertelt dat ze op dat slagveld de wacht moesten houden en dat er van de **honderd veertig man** die de compagnie telde, er nog een twintigtal aanwezig waren.

A Belgian lancer writing home after the battle of Haelen. His desk is a carrier-pigeon basket.

Velen waren achteruit getrokken of waren links of rechts 'gesukkeld'. Na een viertal dagen raakten ze toch weer aan tachtig, negentig man. Zo is het regiment van vier bataljons op drie gekomen.

In die eerste weken van de oorlog was de slag van Halen ook nieuws geworden in het buitenland. In de Daily Mail van 19 augustus 1914 verscheen deze foto van een Belgische lansier die – na de slag van Halen - een brief schrijft naar huis : zijn schrijftafeltje is een mand om postduiven te vervoeren (eigen archief). Of de foto relevant is, valt te betwijfelen maar het is een feit dat Halen al internationale bekendheid had verworven. (eigen archief)

Walem (Waelem – Waalhem ...)

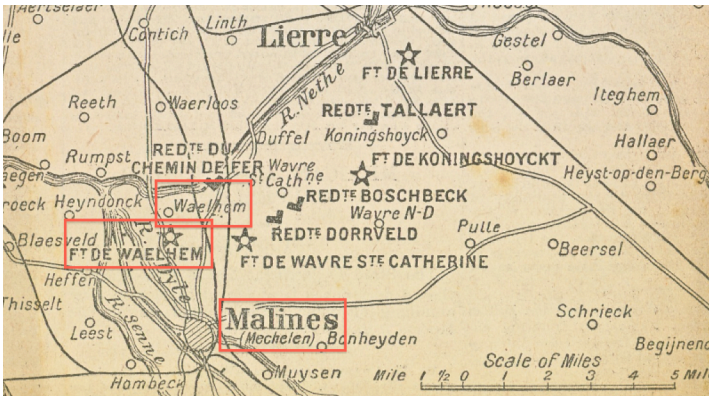

Detail uit 'The Defences of Antwerp' van THE TIMES, 1 oktober 1914 (eigen archief)

Zodus wij hebben daar dan nog acht dagen rondgegaan en de wacht gehouden daarrond, totdat de Duitsers ons weer aangevallen hebben. De Duitsers hebben ons toen weer aangevallen en wij zijn dan op Leuven ..., op Mechelen gekomen, tot aan het fort van Walem. We hebben daar geslapen in een gesticht. Daags nadien hebben we weer vooruit gemoeten. De Duitsers zaten in Mechelen en we hebben ze er weer moeten uitjagen. En we zijn geraakt tot op de grote (spoor)baan Leuven-Brussel hé, de 'ijzerweg'. En daar hebben we toen zeker nog een veertien dagen stand gehouden, totdat de Duitsers ... We zijn dan een keer vòòr de (gevechts)lijn gegaan, maar het kon niet meer zijn ... We konden het niet houden, we zijn weer moeten achteruit gaan ...zie je ... en wij zijn weer op de lijn, op den ijzerweg gaan standhouden. Veertien dagen nadien zijn we aangevallen door de Duitsers, met volle geweld, en bij ons, er zaten er hier een stuk of vier en er zaten er ginder een stuk of vier ... dat was geen echte lijn, hé ... wij hadden geen volk genoeg daarvoor ...

August vertelt verder hoe ze probeerden stand te houden aan de 'ijzerweg' en dat tijdens het terugtrekken, hij zeven 'ballen' (kogels) in zijn ransel kreeg. De inhoud van zijn ransel - opgerolde, zware winterkledij + reserve 'schardijns' (= dozen met sprot) - had zijn leven gered. Tijdens die fase werd **majoor Rademakers** geblesseerd.

... en ik ben alleen weggesprongen, aldoor een bosje daar. En majoor Rademakers is dan die avond daar geblesseerd in zijn knie ... en die zijn we dan kwijt geweest ... Dat was een 'goeie vent' ; het was een strenge, vòòr de oorlog, maar het was een goeie voor het eten van de soldaten ... hij zorgde er goed voor. En onze commandant kon ook niet lopen ... 't was iemand die in de Kongo gezeten had - een dikke, zware 'vent' - en hij kon niet lopen en hij stak zich 'schier' (= bijna) nooit weg.

Want als we op de 'ijzerweg' zaten, heeft hij eens een 'balle' (= kogel) in zijn tabakszak gehad ... Hij en de majoor Rademakers stonden 't hope (= tezamen) - de majoor was bijna altijd bij onze commandant - en ze stonden daar een pijpje te trekken en 'binstwijlen' (= ondertussen) kreeg onze commandant een 'balle' in zijn 'ding' (= tabakszak of -doos).

Majoor **Rademakers**, waarover August met veel lof sprak, zou een tiental maanden later, bij Duitse beschietingen, te Diksmuide gedood worden. Op dat ogenblik was hij korpsoverste van het derde regiment *Jagers te Paard* en reeds bevorderd tot Luitenant-Kolonel. Bruggelingen waren vertrouwd met de **Rademakers**kazerne aan de Kruispoort, tot het nieuw gerechtshof de plaats van de kazernes aldaar innam. Langs de Ijzer, aan de overkant van het Dodengangmuseum, staat het huis met de herdenkingsplaat. De tekst : *Hier vond hij op 12 juni 1915 de heldendood*.

(Zie de website : https://inventaris.onroerenderfgoed.be/woi/relict/313

Zodus, wij zijn dan altijd weer moeten achteruit gaan - we hadden de Duitsers eerst uit Mechelen gejaagd en dan zijn wijzelf weer uit Mechelen weggetrokken - en we zijn naar Walem gekomen. We hebben eerst vòòr de forten gelegen en die grote obussen kwamen dan om de forten te beschieten ... en de eerste die gekomen is ... was er niet ver van, maar de tweede die gekomen is, was al een heel eind over de forten. En er zijn er dan 'differente' (= verschillende) gekomen, van die zware - dat kwam niet 'zére' (= vlug), er kwam er maar nu en dan een ... dat waren zware stukken, hé - en wij hebben moeten van voor de forten (weg)gaan en achter de Nete gaan, in Walem (Waelem, Waelhem). Dat was onze compagnie, daar achter de Nete. En achter de Nete is er daar een (obus) gevallen, 'binst' (= terwijl) dat we daar zaten ... we stonden daar tegen een soort van fabriekje, tegen de brug (ik kan niet meer zeggen wat soort fabriekje dat juist was) ... en we stonden daarachter ... en almeteen komt er daar een van die grote (obussen) en hij veegde zo'n veertig man in enen blok weg ... Hij viel hier, en wij zaten daar ... en had hij dàar moeten vallen, wij waren allemaal weg. En ze veegden dat 't hope' (= tezamen) en smeten dat allemaal in een put. En de een zijn hoofd lag langs hier - en ver, weet je - ... en de andere zijn been lag aldaar ... Op de 'route' lag er een stuk lijf (= romp), er lag daar een been, en ze hebben dat al 'vergaard' (= samengeraapt) en in een put gesmeten. Zodus hebben wij daar al die tijd rond Walem gezeten totdat we dat zeker niet meer konden houden ... en ja, we moesten dan achteruit. We zijn dan over bootjes, over schepen (die aan elkaar gekoppeld waren) over de Schelde gegaan en we zijn langs Sint-Niklaas, Lokeren naar Gent getrokken. En vandaar naar Melle, omdat de Duitsers in Melle, tegen Melle, ook al zaten. ...

August voegt erbij dat ze in Antwerpen zelf niet geweest zijn omdat de stad en de omringende forten bemand waren door de eenheden die tot het fortenleger behoorden. Hij noemde dat 'de forteresse' en zei dat daar 'kanonniers te voet' zaten, ook oudere soldaten. Wanneer de toestand daar niet meer te houden was, zijn een aantal van die

strijdkrachten naar Nederland gevlucht. Aan die dagen achter de Nete, had hij nog een nare herinnering overgehouden ...

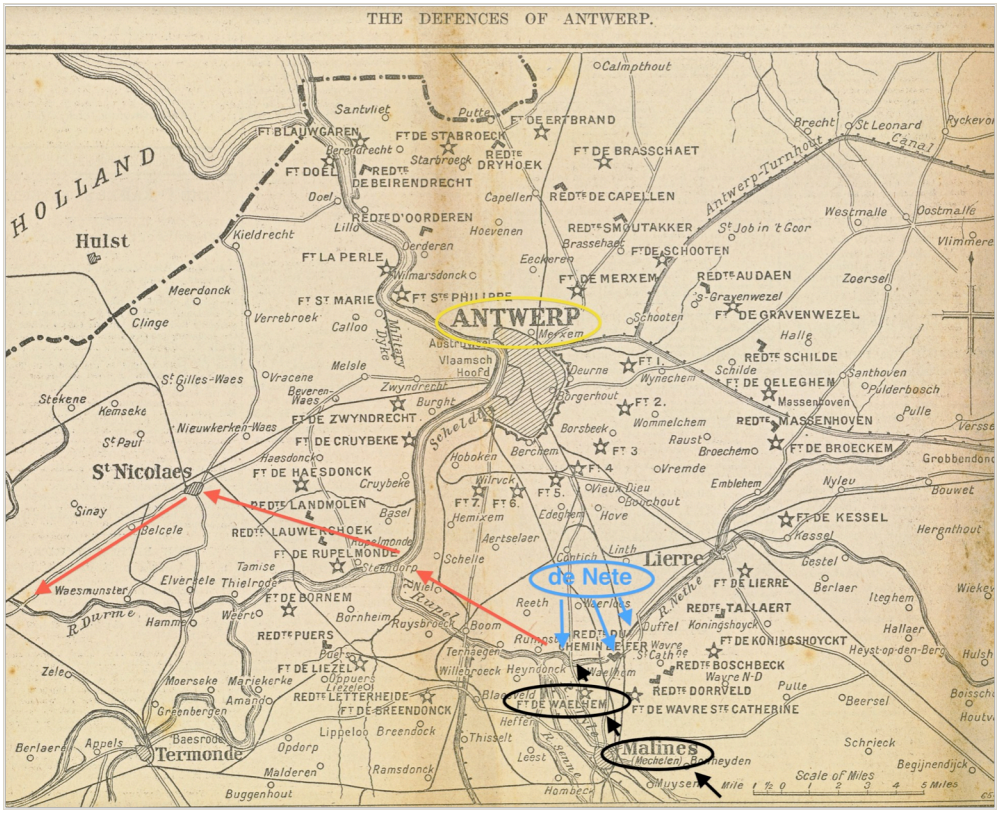

Detail uit 'The Defences of Antwerp' in THE TIMES van 1 oktober 1914
(eig. archief)

... Wij zijn achter de Nete nog een beetje gebleven... geheel en gans tegen de Nete, wij mochten ons toen niet roeren want die Duitsers zaten op die huizen daarover, en zij zaten hoog hé, en als we loerden vanachter de Nete, ze zagen het goed ... Want ik weet nog heel goed, we hadden een doos vlees gehad voor vier man, een grote doos, en er was daar een jongen bij - ik kan niet meer zeggen wie dat juist was, die namen ben ik vergeten, hé, de ouderdom vergeet dat, en ik heb hem nooit goed gekend ook - en ik had die doos open gedaan ... en ik zeg tegen dat jongentje : Gauw, pak er ook maar een stuk uit. En hij recht zich zo en hij kreeg hier (wijst op het voorhoofd) de 'balle' (= kogel) en hij zakte zo schoon achterwaarts over...

Heb je dat meegemaakt?

Bah ja, dat was 'neffens' (= nevens, naast) mij. 't Was ik die de doos opendeed en we pakten daar met vier een beetje uit en ik zeg : Ik moet er nu ook geen meer hebben, nè. En die jongen durfde zich nooit rechten en hij recht zich een keer, zijn hoofd zeker ... hij had zich gerecht en dan met zijn hoofd een beetje boven (de borstwering) want hij kreeg hier den 'balle'.

In het dagboek van Florimond PIJNAERT wordt op identieke wijze gesproken over een obusinslag die een groepje van zijn kameraden doodde. Dezelfde gruwelijke details komen er eveneens in voor …

ARCHIEFJES – Oud-Strijders 1914-1918 – M. Vandaele 6

Van obussen gesproken …

Enkele jaren geleden kreeg ik deze souvenirfoto (postkaart), voorstellende een obus van dat zwaar kaliber waarover August spreekt. Was het een postkaart verkocht ten voordele van de Oorlogsinvaliden? Spijtig genoeg, zonder enige aanduidingen. We hebben er het raden naar.

Wie was die persoon ?
Tot welke eenheid behoorde hij ?
Waar werd die foto genomen? …

Zijn houding roept ook vragen op … Hij lijkt te zitten, achteroverleunend en steunend op zijn rechterhand. Zijn linkerhand is niet zichtbaar. Zijn benen evenmin. Is het een zwaar verminkte ?

Een fotootje dat boekdelen zou kunnen spreken …

Naar Brugge en de Yzer

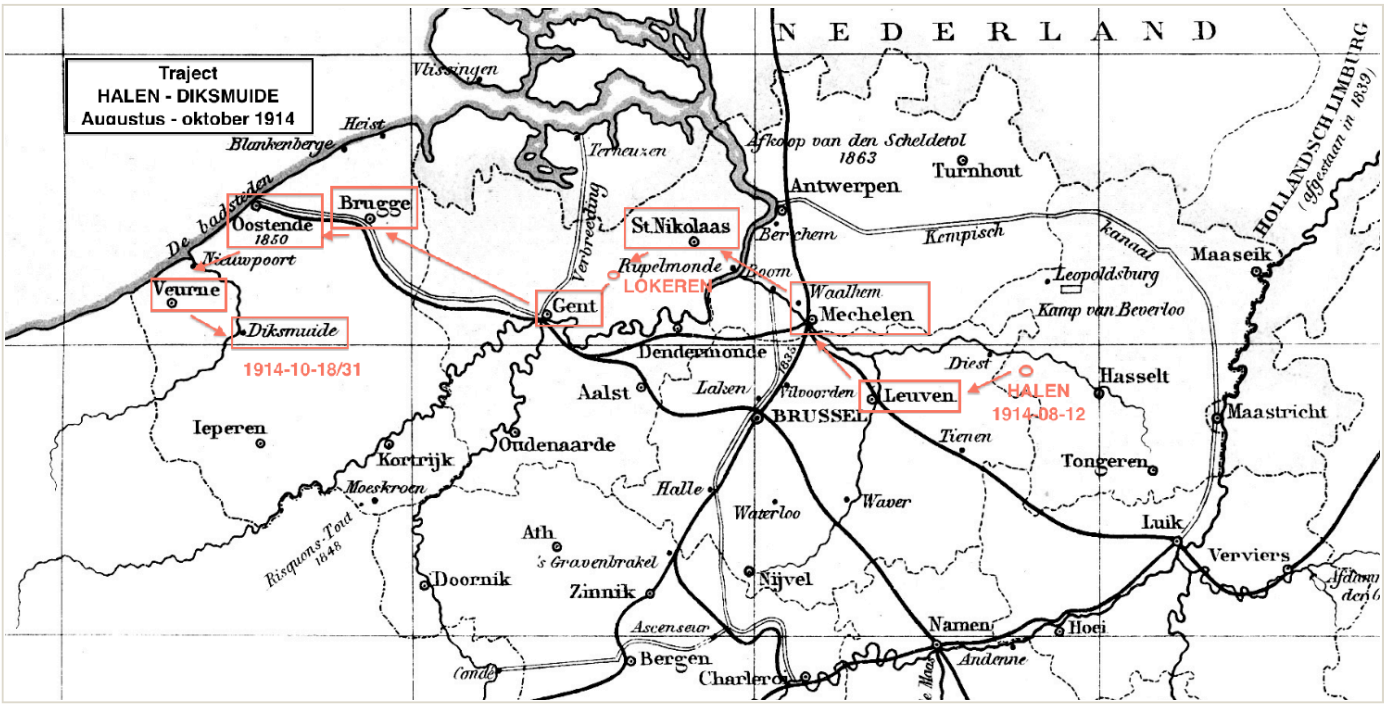

Op een kaartje van België uit de Atlas der Geschiedenis - Derde Deel 1894, een leerboek geschiedenis voor het Middelbaar Onderwijs (Ad. Wesmael-Charlier), kunnen we het traject volgen dat August heeft afgelegd.

August is dan enkele dagen in Melle geweest, en van Melle zijn ze naar Gent gegaan en met de tram naar Brugge, naar de kazerne in de Ezelstraat. Als ze er een uur waren, moesten ze daar weggaan en zich begeven naar het gesticht van Sint-Andries (de Refuge).

We hebben dan daar geslapen 's nachts, en ik woonde in Zedelgem, en ik ben te voet naar Zedelgem gegaan om goeiedag te zeggen ...

Je mocht dat doen ...?

Wel ja, we mochten dat eigenlijk niet maar we deden het toch. En als ik 's avonds terugkwam, waren zij vertrokken. En weet je waar zij naartoe waren ? Naar de Moerbrugge. Zo, ik ben ik dan hier gekomen en ik heb ik dan mijn 'ding' gepakt en ben naar de Moerbrugge gegaan. We hadden ons wapen mee als we naar huis gingen, we hadden ons boeltje mee, we mochten het daar niet laten, hé. Ik ben dus naar de Moerbrugge gegaan. We hebben daar aan de Moerbrugge gezeten en we moesten het station van Oostkamp ook bewaken - zie je - en hoeveel dagen, ja, dat kan ik niet meer zeggen. We hebben dan enige dagen aan de Moerbrugge gezeten, en hebben daar moeten 'frutten' (= vlug de plaat poetsen) omdat de Duitsers al voorbij ons waren. En ik, en nog velen ... we konden achter (= langs) de Steenbrugse Wandeling (= Baron Ruzettelaan) niet meer weg en we zijn achter (langs) het Steenbrugse kerkhof gelopen ... naar Brugge, Brugge in. Zodus we zijn Brugge ingegaan en de helft van onze compagnie is naar Oostende gegaan ... aan Sint-Pieters, aan Scheepsdale, en mijn (deel van de) compagnie is alhier, langs Gistel naar Oostende

gegaan. Zodus, we zijn dan in Oostende geweest. We hebben dan in Oostende de tram 'gepakt' naar Veurne. Van Veurne hebben we dan moeten weerkeren, daar een beetje 'vergaard' (verzameld) en we hebben dan de Slag van den Yzer gehad, die ook een wreed 'ding' geweest is.

Rond Nieuwpoort

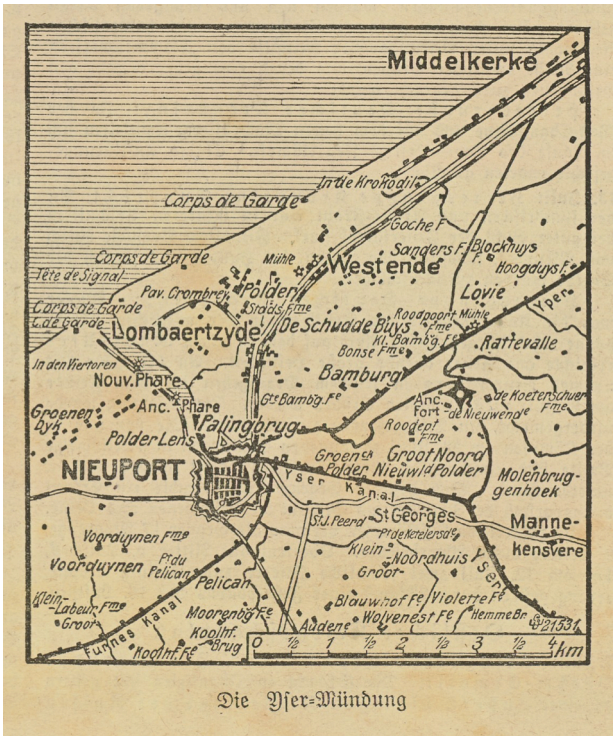

Kaartje van de Ijzermonding, verschenen in het Duitse magazine NEUE WELT-GESCHICHTE (1917-07) (Eigen archief)

Tijdens de Slag van de Ijzer bevond August zich eerst te **Stuivekenskerke** en daar werd zijn commandant doodgeschoten. In Diksmuide hadden de Duitsers de Ijzer kunnen oversteken. Hij had zelfs vernomen dat te **Ramskapelle** de Duitsers de molen hadden veroverd maar de Zouaven hadden ze kunnen terugdrijven. Op het einde van de slag van de Yzer (eind oktober 1914) was Ramskapelle weer in Belgische handen. August heeft die eerste winter doorgebracht in de omgeving van **Nieuwpoort**, waar toen ook Fransen gelegerd waren. De verdedigingsmiddelen in die beginperiode waren heel rudimentair.

... 't Was nog redelijk weer maar ja, we zaten wij daar ook in die 'blakte' (naakte, vlakke streek) van die 'ding', na de slag (van de Yzer). Wij hadden daar geen 'tranchées', wij hadden daar 'niemendalle' (= niets). 't Was ook te 'blak' (naakt), we moesten wij ook in de grachtjes kruipen die er waren om ons te 'verduiken' (weg te stoppen). En ja, zelfs met een schopje 'zère' (= vlug) een putje maken om er te kunnen inkruipen. En daardoor hebben wij daar gezeten 'binst' (= tijdens) de winter en hebben wij dan tijdens diezelfde winter nog tussen de 'Fransmans' gezeten, in ... voorbij Nieuwpoort. Niet in Nieuwpoort zelf maar nog aan deze kant van de stad ... Nieuwpoort is nooit aan de Duitsers geweest.

14-18 Eén van de versterkte schoorstenen = observatiepost

In die winter van 14/15 verbleef August dus in de omgeving van Nieuwpoort. Nabij de steenovens (Wulpen) hadden ze aanvankelijk kleine 'tranchées' gemaakt. In die tijd zaten ze tussen de Fransen ; ook grenadiers waren in die sector ingezet geworden. Wanneer ze 'in repos' gingen, dan was het naar De Panne.

Wie de E-40 volgt – richting Veurne – ziet nog steeds, even voorbij de Ijzer, aan de rechterzijde, de schoorstenen van de steenbakkerij die als observatieposten werden gebruikt.

Diksmuide

Diksmuide is maar een klein hoofdstukje in het frontleven van August. Daarin worden MINOTERIE en BOYAU DE LA MORT met hoofdletters geschreven omwille van het grote gevaar. Die Minoterie stond aan de stadskant van de Yzer, ongeveer aan de overzijde van waar nu de Yzertoren staat. Die 'Bloemmolens' waren - vooral in de beginfase van de oorlog - een uitstekend uitzichtpunt voor de Duitsers. Aan de kant van de Belgen (linker oever) was er weinig beschutting.

The Dixmude Mill (August 1914).

De bloemmolens te Diksmuide vòòr de oorlog, bij oud-strijders beter bekend als 'de Minoterie'. (Uit het boekje WAR SITES of the 1914-1918 Campaign Belgian Army - Booklet N° 1 - Sold by the War Sites Department for the Disabled Soldiers' and War Orphans' funds - eigen archief)

Dat was gevaarlijk, hé, die Minoterie ...

Dat is een heel gevaarlijk punt. Dat waren heel grote stukken (geschut) die daar stonden. Er waren er die stonden in de 'tranchées', van die 'lansbommen' hé, echte 'torpils'. 't Is een keer geweest dat ze er een smeten juist tegen waar ik was. Ik sprong nadien in die put ... Ik dacht, hier gaan ze geen meer smijten. 't Waren gevaarlijke, 't waren zware. Maar ze hebben er dan nog gesmeten die vergiftigd waren... als je durfde je in het water te wassen, dat je je verbrandde. Ja, 't waren grote in Diksmuide. Daar was alleen maar het water dat ons scheidde. En als je dan een beetje verder van Diksmuide was, aan de kanten van ... hoe heten die parochies ook al weer ... Klerken zeker ... daar zaten ze al een beetje verder van elkaar. Klerken en Lo, daar zaten we ver van elkaar.

Omdat er daar moeras tussen was (gebied onder water gezet) ...

Ja, maar er zaten daar postjes van ons die door die moerassen gingen. Zoals in Ramskapelle zelf, als we daar zaten, wij hadden daar postjes op die hofsteden, tegen de Violette ... De Violette was bezet van 'den Duits'. We hebben daar een keer of twee geprobeerd om dat in te nemen maar dat is niet gelukt; er was teveel moeras daarrond. Maar wij hadden daar ook hofsteetjes daarrond, die we bezetten, als voorposten.

Heb je ook in de 'Boyau de la Mort' gezeten?

Ja, ik heb overal gezeten. Dat is zò. Ik ben er echt nog niet te veel geweest. Ik heb daar zeker maar één keer de 'Boyau de la Mort' zelf gedaan. Maar je zit hier en de keer nadien zit je daar, hé. Je zit niet altijd op dezelfde plaats. Maar dat is de lijn ... De 'Boyau de la Mort' dat is de 'secteur'. Stuivekenskerke is een 'secteur', Ramskapelle was ook een 'secteur', Diksmuide is ook een 'secteur'.

En die Minoterie, konden ze dat niet kapotschieten?

Ja maar, je moet verstaan, ze konden ons ook kapotschieten, hé. Wij zaten aan deze kant van de Yzer ...

Ze keken bijna in de loopgrachten, hé ...

Ja, maar dat was toch al 'stief (= zeer, erg) kapot, weet je. ... dat was al 'stief kapot. Ja, ze konden beter zien dan wij. Wij hadden niets. Aan onze kant stond er niets ... Ja, tegen de brug van Diksmuide , er stond daar een café of twee tegen, maar die Minoterie was veel minder hé, dat was niet heel kapot. Maar dat was toch algelijk al ver kapot...

The Dixmude Mill (October 1918).

De Bloemmolens (Minoterie) te Diksmuide na de oorlog.

(Uit 'WAR SITES of the 1914-1918 Campaign Belgian Army' - Booklet N° 1 - Sold by the War Sites Department for the Disabled Soldiers' and War Orphans' funds)

(eigen archief)

Die **'minoterie'**, die in het begin van de oorlog een uitstekende uitkijkpost was voor de Duitsers, werd dus het mikpunt van alle Belgisch geschut, zodat uiteindelijk nog een hoge stomp overbleef op de oever van de Ijzer. Niettegenstaande die vernielingen bleven de Bloemmolens nog een bescheiden hoogte van waarop de Belgen op de linkeroever onder vuur werden genomen.

De Dodengang : uit een klein album met postkaarten (eigen archief)

Na de oorlog werd de Dodengang een toeristische trek-pleister en werd hij 'gerestaureerd'. Veel oud-strijders vonden hem toen wat té netjes ...

Voor wie méér wil weten over de Dodengang ... **Het drama van de Dodengang** (S. Debaeke)

Steenstraat (Steenstraet - Steenstraete ...)

In 1915 hebben de Duitsers voor de eerste keer gifgas gebruikt in de omgeving van 'Steenstraete'. Op dat ogenblik was de eenheid van August 'in repos' in De Panne. Ze hadden toen de sector van Ramskapelle en Nieuwpoort 'gedaan' en mochten 'uitrusten' in De Panne. Wat mij opviel was dat August - toen 55 jaar na de feiten - nog nauwkeurig kon zijn in het situeren van de plaatsen waar hij gevochten had. Ook de aangeduide tijdspanne was tamelijk nauwkeurig : diep nadenkend vroeg hij zich af of die gasaanval niet rond de maand mei 1915 had plaatsgehad. De geschiedenis geeft officieel aan : 22 april 1915. Dan verontschuldigde hij zich voor het feit dat hij dat niet had aangetekend. De Fransen zijn tijdens die gasaanval teruggedreven geworden en August en zijn strijdmakkers werden toen ingezet als *'renfort'*. Nadien is vooral dat Ieperleefront nabij Steenstraat zijn 'tranchée' gebleven.

... en dan hebben wij 'renfort' moeten gaan geven - en de grenadiers zaten daartegen - aan hen ... en ze zijn zij daar een klein beetje weer achteruitgeslagen, maar ze zijn toch gebleven tot aan de Ieperlee, die van Noordschote komt naar Ieper, zie je. En wij hebben dan altijd daar achter die Ieperlee, onze 'tranchée' gehad en we hadden een postje vòòr de Ieperlee dat we overtrokken met de brug zodat we altijd een postje mannen over de Ieperlee zetten, zie je.

Dat was daar (aan de andere zijde van de Ieperlee) een moerassig gebied zeker ?

Ja, dat was al moerassig gebied maar wij kregen daar een beetje vaste voet doordat ze daar 'poutrelles' gelegd hadden, om daar naartoe te gaan. (de 'passerellen')

Dus jullie zaten daar aan weerskanten van de Ieperlee?

Ja, aan weerskanten, maar de Duitsers zaten daar niet tot tegen de Ieperlee.

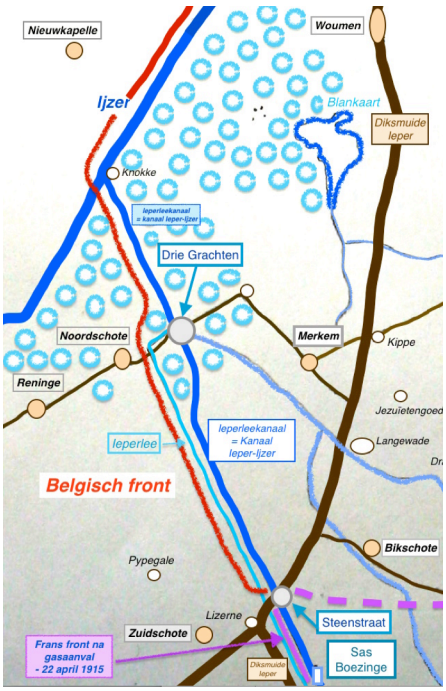

Nee, hoe komt dat?

Wel daar was er een beetje water, een beetje moeras voren, zie je. Want wij hadden een postje dat helemaal over de Ieperlee kwam, van een man of zes. En daarachter, zie je, aan Steenstratebrug, hé, was dat ... en daarachter kwam onze 'tranchée' alhier, een beetje naar Noordschote op, en kwam tot tegen de Ieperlee niet meer. Dat was daar een beetje achteruit. En daar was er een 'boyau' (verbindingsloopgraaf) ... want onze compagnie zat aan de brug en er zaten er van onze mannen op dat postje ... en vanaf de brug liep de lijn dan verder ***langs de Ieperlee****, waar wij zaten.*

Op dit kaartje is – bij benadering **– de frontlinie aangeduid vòòr en na de gasaanval van 22 april 1915. Rood is het Belgisch front tot Steenstraat. Na april 15 trekken de Fransen zich terug achter het Ieperleekanaal**

In het boekje "TE SAAM VEREEND" over de gebroeders **Van Raemdonck**, door P. Van der Schelden (Uitgave van de V.Z.W. "Bedevaart naar de Graven van den Ijzer - 1957) staat een schets van het

loopgravensysteem in de nabijheid van de hoeve 'Het Stampkot', dit ter illustratie van het aanvalsplan opgezet door hun compagniecommandant A. Lorette. Men kan er vaststellen dat het Ieperleekanaal (of kanaal Ieper-IJzer) hier wordt aangeduid met de IEPERLEE. Ook August sprak steeds over de Ieperlee en daarmee bedoelde hij het kanaal (niet de oude Ieperlee - Yperlée rivière - die er parallel mee loopt). Vanaf Steenstraatbrug volgde de frontlijn – zoals hij zei - de westeroever (linkeroever) van de Ieperlee, richting Boezinge. Na de gasaanval van april 1915 waren de Fransen teruggevallen op die linkeroever van het Ieperleekanaal tussen Steenstraat en Boezinge, en het is slechts tijdens het offensief van juli 1917 dat ze weer de rechteroever zullen in bezit nemen.

Fransen op de oostzijde (rechteroever) van het Ieperleekanaal (kanaal Ieper-Yzer) in de omgeving van Boezinge, na het offensief van 31 juli 1917. (L'Illustration 11 augustus 1917 – eigen archief - (www.lillustration.com).

August vertelt over de mensen in de compagnie, o.a. luitenant **Duchâteau** en adjudant **Vandewalle** *(later luitenant)*, **makkers Kamiel en Staf Bonte.**

*... Adjudant **Vandewalle** en ik, en luitenant **Duchâteau** , die van 't comiteit van de sport was, burgemeester van Wetteren vroeger* (ik was ordonnans van **Duchâteau**, en ik was geen 'schieter' , ik was er altijd bij), wij zijn granaten gaan spannen (= een valstrik met granaten installeren) in een postje tussen Ieperlee en de loopgraaf ; dat postje werd regelmatig aangevallen door de Duitsers. We hebben die granaten horen ontploffen en zijn 's nachts naar dat postje gegaan; tijdens de dag kon je dat niet doen. We hebben daar een bajonet gevonden en een hoed maar geen man. We hadden ze gehoord maar ze hadden ze waarschijnlijk, als ze geblesseerd waren, meegedaan. Daarom hadden we die granaten daar 'gespannen' omdat ze altijd dat postje aanvielen. Ze kwamen van de kant van Noordschote, langs het water, om dat postje aan te vallen.*

En zat daar iemand tijdens de dag?

Ja, een man of zes of zeven.

En werd dat niet beschoten?

Dat ging nog redelijk omdat dat geen effect had op de eerste linie en zij zaten niet geheel tegen de Ieperlee, en wij zaten er ook niet gans tegen omdat het daar zo moerassig was. 't Is daarom dat die 'tranchée' een honderdtal meter achteruit gemaakt was.

* Deze **Joseph Duchâteau** vinden we inderdaad later terug als burgemeester van Wetteren (1927-1957) en als grote ijveraar om de Ronde van Vlaanderen te laten aankomen in zijn stad. (even 'googlen' met de naam **Joseph Duchâteau**)

Kamiel Bonte, zijn beste vriend, werd gedood door een obus die op hun 'abri' viel. Hij zegt ook dat de strook vanaf die uitsprong tot aan brug van Steenstrate, een van de gevaarlijkste plaatsen was van dat Belgisch Ieperleefront.

Mijn beste kameraad is daar ook doodgeschoten in dat postje. Ik was er juist van weg, ik had nog goeiedag gezegd en ik was er nog geen vijf stappen van weg, of er viel een bom op. Mijn maat was dood, en zijn neef, die er ook bij was, die toen ordonnans was van de ***luitenant Vandewalle****, een van Zedelgem ook. De andere was* ***Staf Bonte****.* ***Kamiel Bonte*** *was een beste maat maar we zaten niet in 't zelfde groepje maar wel in dezelfde compagnie. Wij zaten aan de brug en hij zat in dien uitsprong achteruit, en 't was daar dat hij viel. Die uitsprong achteruit tot aan de brug van Steenstraat was een van de gevaarlijkste banen om erdoor te komen. Het is nog geweest dat ik er wel honderd kreeg, als ik erdoor kwam. Daar zou geen enkele soldaat doorgekomen zijn tijdens de dag. De koning is daar eens doorgekomen met de officiers en hij ging zo schoon al 'stuipend' (voorovergebogen) voort. En ze schoten, weet je, want onze commandant kreeg een flinke 'sigaar' (berisping) van de koning omdat zijn mannen daar stonden aan de kant te werken.*

In 'War Sites of the 1914-1918 Campaign Belgian Army', een boekje dat verkocht werd door het **'War Sites Department for the disabled soldiers' and war orphans' funds',** zien we een foto van de eerste-lijnversterkingen 1 km ten noorden van Steenstraat.

Wanneer oud-strijders vertelden over hun wedervaren aan het front, werd er ook soms met 'spek' geschoten. Overdrijvingen konden dus voorkomen. Toen ik - vele jaren later - in Evere de militaire dossiers ging raadplegen, vond ik terug wat August verteld had. Hij was immers tweemaal geciteerd geworden in de dagorder van zijn regiment.

Cité à l'Ordre du Jour du Régiment, ***le 21 Mars 1917*** *"Pour le courage et l'endurance dont il a fait preuve au cours d'une reconnaissance de nuit vers les postes avancés ennemis, ce qui lui a permis de recueillir des renseignements intéressants sur l'adversaire et le terrain en avant de notre première ligne".*

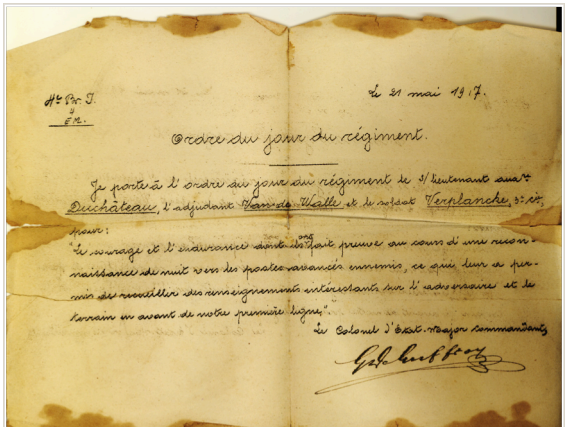

Le 21 mai 1917.

Ordre au jour du régiment.

Je porte à l'ordre au jour au régiment le 1/Lieutenant aviateur Duchâteau, l'adjudant Van de Walle et le soldat Verplancke, 3e Cie, pour:

"Le courage et l'endurance dont ils ont fait preuve au cours d'une reconnaissance de nuit vers les postes avancés ennemis, ce qui leur a permis de recueillir des renseignements intéressants sur l'adversaire et le terrain en avant de notre première ligne."

Le Colonel d'Etat-Major commandant

Iets waarop oud-strijders fier waren : een vermelding in de dagorder van hun regiment. Hier het document waarin onderluitenant Duchâteau, adjudant Van de Walle en soldaat Verplancke 3de Cie, werden voorgedragen wegens … *'de moed en volharding waarvan zij blijk gegeven hebben tijdens een nachtelijke verkenning naar de vooruitgeschoven vijandelijke posten, hetgeen hen in staat gesteld heeft belangrijke inlichtingen in te winnen betreffende de*

vijand en het terrein vòòr onze eerste linie'. **Het document uit het militair dossier dateert van 21 mei 1917. (Documentatiecentrum v/h Koninklijk Museum van het Leger - Evere)**

Cité à l'Ordre du Jour du Régiment, ***le 30 Mai 1917*** *pour "Des Allemands ayant donné dans un piège (ze hebben zich laten strikken) tendu en avant de nos lignes, s'est offert spontanément pour se rendre compte du résultat obtenu, ce qui a permis de rapporter* ***un bonnet de police ennemi*** *et d'identifier les troupes adverses".* Wanneer August zei dat hij een 'hoed' had gevonden, zal hij 'een hoofddeksel' bedoeld hebben in de vorm van een **'bonnet de police'** of 'kwartiermuts'.

Lo en **Gyverinckhove** waren de plaatsen waar ze 'in repos' gingen na de dagen aan het Steenstraatfront. August voegde er ook aan toe: *Op het laatst was het bijna altijd rond de* ***'Lion Belge'*** *zoals ze zegden, dat was een café dat zo heette, de* ***'Lion Belge'*** (Oost-Vleteren) *... en* ***'de Pypegaele'****, zoals ze ginder zegden* (Reninge). *Dat waren namen die ze ginder geven, aan de kanten van Boezinge, en heel die streek daar ...*

De **Lion Belge** en **de Pypegale** waren toen zeer bekende namen die nu regelmatig opduiken in websites i.v.m. oorlogsherinneringen van Belgische en Franse oud-stijders 14-18.

(zie ook : https://inventaris.onroerenderfgoed.be/woi/relict/1056)

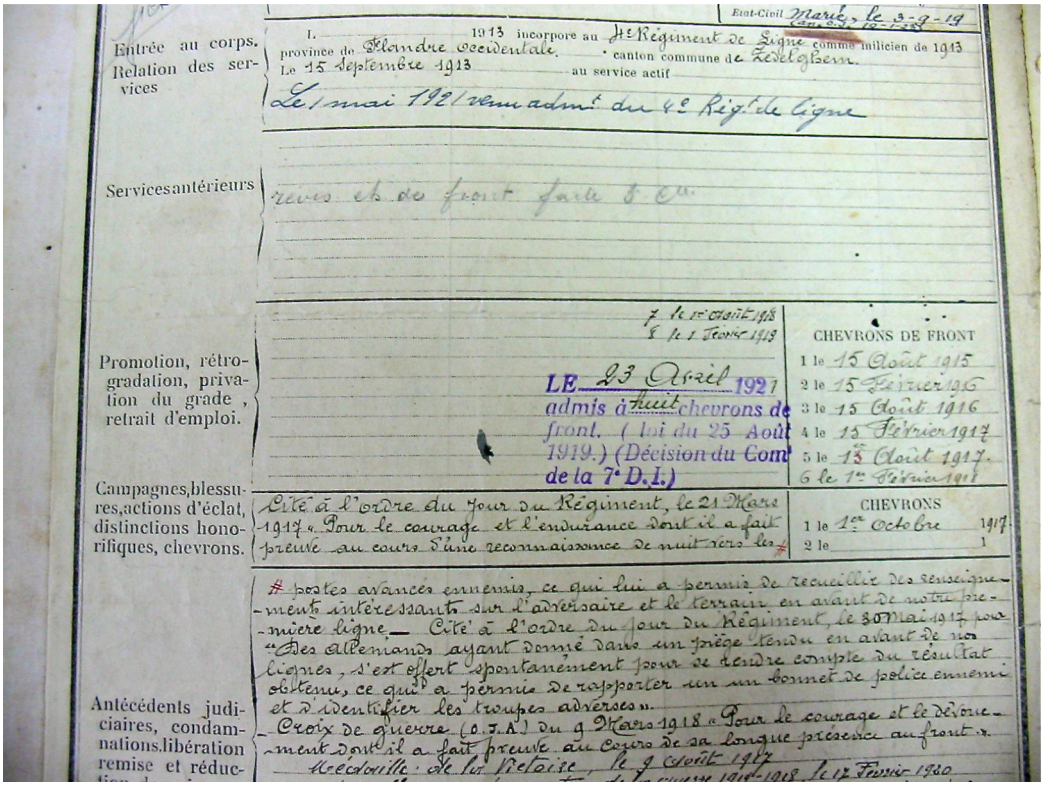

Entrée au corps. Relation des services

I. 1913 incorpore au 11e Régiment de Ligne comme milicien de 1913
province de Flandre occidentale, canton commune de Zedelgem.
Le 15 Septembre 1913 au service actif
Le 1 mai 1921 venu admis au 4e Rég.t de Ligne

Services antérieurs

revus et de front fait 8 Cie

Promotion, rétrogradation, privation du grade, retrait d'emploi.

7 le 1er Août 1918
8 le 1 Janvier 1919
LE 23 Avril 1927
admis à huit chevrons de front. (loi du 25 Août 1919.) (Décision du Com de la 7e D.I.)

CHEVRONS DE FRONT
1 le 15 Août 1915
2 le 15 Février 1916
3 le 15 Août 1916
4 le 15 Février 1917
5 le 15 Août 1917.
6 le 1er Février 1918

Campagnes, blessures, actions d'éclat, distinctions honorifiques, chevrons.

Cité à l'ordre du jour du Régiment, le 21 Mars 1917 « Pour le courage et l'endurance dont il a fait preuve au cours d'une reconnaissance de nuit vers les # postes avancés ennemis, ce qui lui a permis de recueillir des renseignements intéressants sur l'adversaire et le terrain en avant de notre première ligne. — Cité à l'ordre du jour du Régiment, le 30 Mai 1917 pour "Des Allemands ayant donné dans un piège tendu en avant de nos lignes, s'est offert spontanément pour se rendre compte du résultat obtenu, ce qui a permis de rapporter un bonnet de police ennemi et d'identifier les troupes adverses".

CHEVRONS
1 le 1er Octobre 1917
2 le 1

Antécédents judiciaires, condamnations, libération remise et réduc-

Croix de guerre (C.T.A.) du 9 Mars 1918 « Pour le courage et le dévouement dont il a fait preuve au cours de sa longue présence au front. »
Accordée : de la Retaire, le 9 Août 1917 Le 12 Février 1920

Uit zijn 'Feuillet Matricule et de Punitions'
(Documentatiecentrum van het Koninklijk Museum van het Leger – Evere)

Over het leven in de loopgraven ...

In de loopgraven was het binst (= tijdens) de dag nog redelijk. Als we goed 'geplaceerd' waren ... Dat was het slechtst daar aan de kant van Steenstraete, na het jaar 1917, wanneer ze dat eind (= die strook) dat ze in 1915 kwijt geraakt zijn, weer ingepakt (= ingenomen) hebben, vlak voor Houthulstbos. Dat was daar slecht, dat was miserie van het slijk en de 'morre' (= slijk), maar anderszijds, als je in de grote loopgraven zat, dat was nog redelijk, zoals achter de Nete, achter de Ieperlee (zoals we zeggen) en achter de Ijzer zelf ... Wij hebben nooit niet veel achter de Ijzer gezeten. Dat was maar in Diksmuide dat we achter de Ijzer zaten, daar tegen de 'Boyau de la Mort', de Dodengang dat ze zeggen ... daar waren we tegen de Ijzer. Maar anders aan Lo, we zaten er ik weet niet hoe ver van. En in Ramskapelle ook, d'r was daar een hele hoop water tussen ons, in Ramskapelle ... Wij hebben nog moeten varen om die hofsteden te bezetten, op een bootje, in dat water ... en als je dan uit dat bootje 'terte' (= stapte), hoe diep zat je dan nog in dat water ... En dan zit je daar dan de hele nacht ... Ik ben er nog geweest ... Er waren daar Bruggelingen bij mij die zaten te schreien van de koude. 't Was koud ... het vroor hard als ze daar afstapten. En weet je wat ik gedaan heb, om de kou kwijt te zijn van mijn voeten ... ? Daar was een zolder vol met tarwe, ... graan ... dat is nochtans koud, hé, graan ... En ik stak mijn voeten daaronder en dekte ze volledig met dat graan om de koude ervan af te hebben. 't Was koud, het vroor, en we moesten op de posten gaan zitten in de koude. Die (hoeve) was kapotgeschoten, maar dat graan lag nog op die zolder en ik stak mijn benen daarin ... tegen de koude. En er waren daar ... Er zaten er daar achter een 'strooivummetje' (kleine stromijt), die mensen zaten te schreien van de koude.

En in de loopgraven zelf, de gasten onder elkaar, hoe was dat nog?

Dat zat veel te kaarten. Aan Diksmuide niet, daar waren ze nooit één minuut gerust. Diksmuide en de 'Boyau,de la Mort', daar niet. En op die voorpostjes, daar waren ze op 'wake', ze konden daar niet zitten kaarten. Maar als die voorpostjes daar voor ons zaten, we zaten echt lijk achter de grote linie, zoals achter de 'ijzerweg' in Ramskapelle, achter die 'ijzerweg'. Dan liep dat naar Diksmuide, tot aan de 'Boyau de la Mort'. De 'Boyau de la Mort', de ene kant zat ook tegen de Ijzer, de ene hoek. Vandaar tot aan Diksmuide, was dat de Ijzer waarachter ze zaten. Maar de Ijzer, dat gaat maar tot Pollinkhove ... aan Pollinkhove, Lo daar ... scheidt de Ijzer en gaat van Elzendamme naar Frankrijk ... aan Stavele. En dan is dat de Ieperlee die doorgaat langs Noordschote naar Ieper. En achter de Ieperlee was dat ook goed. Maar daar waar ik zeg, aan de Steenstratebrug, juist om naar Noordschote te gaan, waar dat die uitsprong ... waar de loopgraaf een beetje wegschoot, dat was daar een gevaarlijke 'boyau' ... Waar de koning daar een keer doorging, daar ging geen enkele soldaat doorgaan. Wij hebben daar een keer in het voorpostje gezeten - over de brug van Steenstrate - met een man of zes. Ze waren met eten gekomen en wij zaten zonder... als we van dat postje afgelost werden, 's ochtends, dat er dan anderen komen ... Tegen dat het ochtend was, de koffie was weg en wij hadden er geen gehad. En we gingen om koffie, met twee, voor onze zes man ... om brood en koffie voor onze zes man ... en dat was tegen de Pypegale (Reninge); onze keuken stond daar ... en we gingen naar de keuken, ik en nog een ... achter de 'dinges' (koffie en brood). De Duitsers zaten daar niet tegen de 'tranchée' ; achter de Ieperlee waren er daar postjes en van die postjes zaten ze ook nog een heel eind. Vooraleer we aan de 'tranchée' kwamen was er altijd een gedeelte waar de 'tranchée' niet recht liep, zodat, als ze schieten, de kogels niet rechtdoor gaan : de 'boyau' noemden wij dat. Ik zei hem : Daar staat een mooi pruimenboompje ...

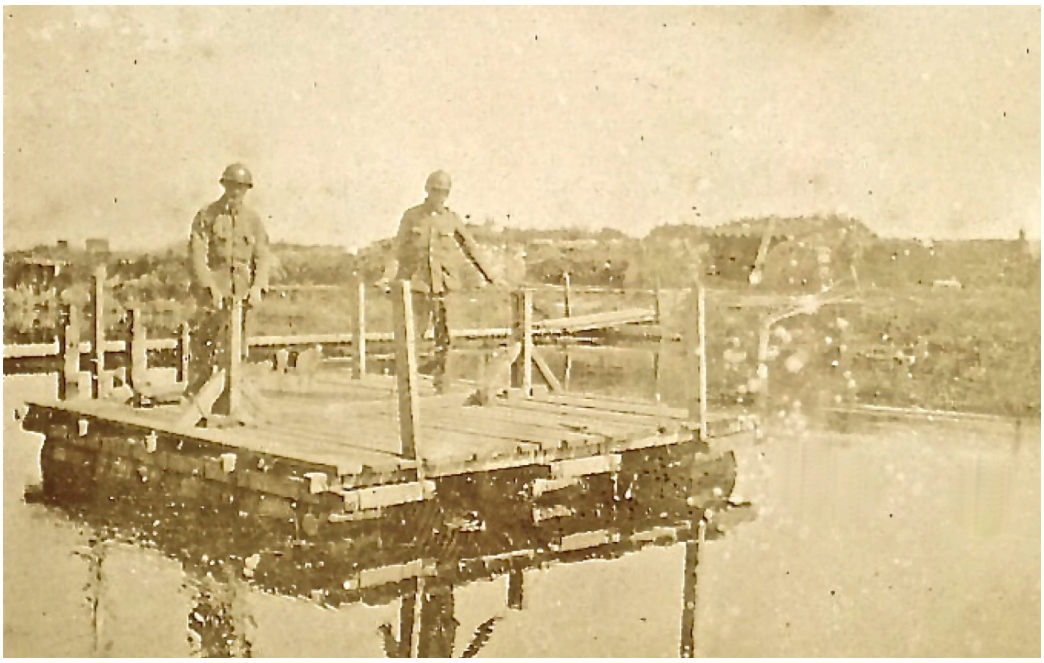

Foto 58 in het Souvenirboek van **Frère Justin** (zie Frère Justin) draagt de titel 'Vlot over de Ieperlee'.

Wanneer August zegt dat er achter (= langs) de Ieperlee postjes waren, dan zien we dat hier fotografisch. De Ieperlee wordt overgestoken en aan de andere zijde zien we versterkingen. '*En van die postjes zaten ze (de Duitsers) ook nog een heel eind*'

August vertelt hoe hij bij het terugkomen met de koffie, de 'boyau' verlaat en pruimen gaat plukken. Zijn 'besace' vol pruimen, probeert hij de 'boyau' te bereiken doch wordt het mikpunt van Duits geschut. Een gelegenheid om wat meer uitleg te geven over obussen, shrapnels (obus à balles) en brisantbommen (splinterbommen) ...

...Ik zat daar in die pruimenboom en toen ik al een hele hoop pruimen had, dacht ik : Ik heb nu een hele vracht, ik moet nu vooruit. Mijn besace en heel de boel, 't zal al heel vol. Ik kom daar potverdikke een beetje verder ... er komt er daar juist een vòòr mij ...

Wat? Een vlieger?

Nee, nee, een shrapnel, in de lucht.

Kon je dat zò zien? Een obus die afkwam ...

Nee, nee, een shrapnel die openvliegt, in de lucht, boven ook nog ... Een obus gaat in de grond, maar een shrapnel, dat vliegt open over je ... en een brisant komt tegen de grond en ... Dat zijn de gevaarlijkste van al, die stralen af, ik weet niet hoe ver. Dat slaat zo, als ze tegen de grond komen, volledig open en een obus gaat de grond in. Van die moet je niet benauwd zijn, als je er twee meter van bent en als het geen té grote zijn, die aarde vliegt al omhoog, van deze die in de grond gaan. Maar die shrapnels, dat slaat eerder open en dat stuikt naar de grond. Maar die brisants, dat zijn zwarte en dat slaat zo tegen de grond open en dat kan zich 'k weet niet hoever zetten. Je kan er tot 200 à 300 meter ver van geblesseerd zijn. En al met een keer zag ik een shrapnel komen in de lucht. Een shrapnel, dat is iets dat ze afschieten, dat niet ver van de grond opensprong en dat zijn allemaal bolletjes die daar inzitten, en je kan er een hele hoop (= velen) mee blesseren. Als dat in je compagnie valt, je hebt er 'k weet niet hoeveel geblesseerd, hé.

Ik heb veel van die bolletjes gevonden.

L'ÉVÉNEMENT ILLUSTRÉ — N° 57

Préparation des balles de shrapnell.

Chaque shrapnell contient plusieurs centaines de grosses balles de plomb ; ces balles se fabriquent par simple coulée dans des pinces appropriées ; on coule une douzaine de balles à la fois, les balles sortant de la pince sont soudées l'une à l'autre mais il est facile de les séparer, grâce au peu de résistance du métal ; chaque ouvrier opère avec deux pinces ; il laisse refroidir l'une pendant qu'il prépare l'autre ; un bon opérateur confectionne plusieurs milliers de balles par jour.

In l'Evénement Illustré van 25 maart 1916 wordt getoond hoe die shrapnelkogels gefabriceerd worden.

Iedere shrapnel bevat honderden loodkogels die gegoten worden in daartoe voorziene tangen. Er wordt telkens een serie van 12 kogels gegoten. Per dag maakt dat enkele duizenden kogels.

Wel, dat zijn precies 'marbels' (knikkers) die daarin zitten. Wel, ik dacht, die komt daar, vlak in mijn directie. Plots kwam er een, veel dichter. Toen zei ik (tot mezelf): Jij zal me niet meer hebben. Ik was ik vijftig meter rechts. Wel, had ik moeten voortgaan, hij was op mij gevallen. Ze moesten hun 'tir' (schietrichting) veranderen. Plots kwam er weer een vòòr mij , en ik was niet ver meer van de 'boyau'. 'k Zeg : Potverdomme. Daar komt er alweer een, maar hij was nog een beetje ver. Een tweede kwam al redelijk dicht, maar ik was seffens weer weg, rechts. En dan kwam er weer een en dan ging ik weer helemaal links, totdat ik tegen de 'boyau' was. Maar als ik in de 'boyau' was, kreeg ik er daar zoveel als ik maar wilde : obussen, brisants en alle soorten. 't Waren dan geen shrapnels niet meer. Ze zien dat waar dat openspringt. Ze schieten dat hoog van de grond en ... ze peinsden zij voorzeker dat ik een 'délégué' was die orders ging wegdragen ; de andere zei, als ik in de 'tranchée' zat : Je hebt er nu zeker genoeg gehad? Maar ik zei : Ik ben nog niet dood, hé ... En ik heb toch mijn pruimen! Ja, zo ging dat. Ja, maar, ik ben nooit geen 'schieter' (bangerik) geweest, weet je. Ik was veel 'schuwer' (schuw = bang) van een mitrailleuse. Een obus, dat moeten ze op je kop smijten ... maar een mitrailleuse, dat is gevaarlijk. Als ze de goeie 'distantie' (afstand) hebben, dàt is gevaarlijk. Maar als ze een klein beetje buiten hun 'distantie' waren, dan vlogen ze (de kogels) mooi boven je kop.

Hebben jullie last gehad van ratten?

Ratten, wel, wel, wel ! Ik heb er zòveel doodgeschoten. Weet je wat we deden om ratten dood te schieten? We trokken de 'ballen' (kogels) van de cartouches (= hulzen), maar het poer bleef erin zitten. We staken daar een steentje of iets in, dat niet té hard was, een steentje, en zo schoten we ... Ja, met een 'bal' (kogel), je ging de mensen doodschieten ... en zo konden we de ratten doodschieten. In Diksmuide zaten er veel.

Dus dat poer ontplofte ...

... en dat steentje is een beetje harder dan het poer en dat vliegt eruit. Dat gaat zo ver niet ... en zo heb je de ratten mee.

Heb jij last gehad van die ratten?

Ik heb daar geen last van gehad, maar er zijn mensen die er last van gehad hebben doordat ... als ze in slaap geraakten, dat ze aan hun eten zouden gekomen zijn. Maar anders, die ratten liepen ook

weg, hé. Als ze je zagen,, ze liepen zij ook weg, hé. In Diksmuide zater er zeker. In de 'Boyau de la Mort' ook nog een beetje, geloof ik. In de andere 'tranchées' was dat nog redelijk, maar in Diksmuide zaten er veel ... Aan de Minoterie, daar zaten er veel ratten. Ik heb er veel doodgeschoten. 't Is maar in Diksmuide dat ik ratten heb doodgeschoten. We hadden daar een sterke 'abri' ...

Alle andere oud-strijders hebben over ratten gesproken.

In het dagboek van **Florimond PIJNAERT** is hoofdstuk 30 (p. 134) zelfs gewijd aan **'Een Rattenman'.**

Over Duitsers en de oorlog ...

Van direct, vriendelijk contact aan het front met Duitsers, had August geen weet. Wel herinnerde hij zich dat er sprake geweest was dat er, in het begin van de oorlog, ergens een compagnie geweest was die met Duitsers gesproken had. Meer wist hij er niet over te vertellen. In ieder geval ... *'Dat ging bij mij niet passen ! Van mij ging geen één tegen een Duits mogen klappen. En er ging geen één Duits mogen zijn hoofd bovensteken of hij was mee ook! Ik had zo'n hekel tegen de Duitsers dat het schandalig was ... ik kan het niet helpen ... We zagen al genoeg af, hé, zonder dat we nog zouden moeten gemeens maken. Ja, anderzijds zeg ik niet dat er daar geen goeie mensen inzaten, maar er zaten er niet veel in. Den Duits was nog een harde Duitsman, weet je. We hebben er nog gepakt in Nieuwpoort, een keer een Elzasser ...*

Het feit dat de Duitsers op een laffe manier waren binnengevallen en zoveel ellende hadden veroorzaakt maakte dat August weinig sympathie kon opbrengen voor alles wat maar Duits was.

In het (eind)offensief zijn we door het bos (van Houthulst) gegaan. Ik kwam toen op een vijftiental meter van een Duits die geblesseerd was ... en die 'niewèèrd' (niets waard - vaurien - schurk) schoot nog, met zijn revolver. Ik heb die nog lang gehad; hij is maar in deze oorlog (1940-1945) 'om den hals' gekomen (kapot gegaan). ... Ik had die in een blikken doos, in de grond gestoken maar die was opgeroest. ... Degenen die met deze revolver naar mij schoot ... ik heb ernaar geschoten maar ik kan niet zeggen dat ik die vent doodgeschoten heb. Hij heeft er meer dan één gehad. Iedereen die dat zag heeft ernaar geschoten. Als zij schieten op vijftien meter van je als ze niet meer weg kunnen ... 't moeten ook 'harde' zijn, hé. Maar ik zou het ook gedaan hebben, ik zou me ook niet vlug hebben laten pakken. Maar als je niet anders meer kan, wat moet je anders doen dan laten zoals het is. Toch niet meer beginnen proberen met iemand dood te schieten als je niet meer kan. Ik ging me wel niet vlug laten pakken maar ik ging toch niet meer schieten als ze zo dicht waren en als ik daar geblesseerd lag.

Op de vraag of hij ooit een Duitser had gedood, antwoordde August ontwijkend ...

Dat kan je nooit zeggen. Je bent nooit alleen. Als je naar iemand schiet weet je niet of jij hem alleen hebt of niet. Degene die zegt : Ik heb die of die doodgeschoten *... zeg dat ze liegen. 't Zijn dikwijls degenen die zeggen : Ik heb die doodgeschoten, die de grootste 'schieters' (bangerikken) zijn.*

In de oorlog kwam het erop aan uit goed uit te kijken en je verstand erbij te houden …

*Er is maar één zaak van belang : je moet je verstand gebruiken. Je moet zien wat je doet. Als je té bang bent, dan loop je je dood in. Je moet weten **wanneer** je moet weggaan en **waar** je moet weggaan. Daar is de kwestie. In de oorlog … wel, ik maakte daar 'niemendal meer van' (ik was daar niet meer onder de indruk van). Maar ik ben òòk zo geweest ; de eerste keer dat ik in zo'n bombardement gezeten heb, daar in Mechelen, met de kanons, en dan in **Halen**, met de mitrailleuses …*

Voor degenen die 14-18 aan de Ijzer hadden meegemaakt, moet het een pijnlijk moment geweest zijn - enkele decennia nadien - het Duitse leger opnieuw te zien binnenmarcheren (mei 1940). August had er zijn idee over …

… Dat was een aardig gevoel voor ons. Weet je wat ik daarvan voelde, die eerste dag? Dat we 'voor de konte' waren! (kont = 'achterwerk', m.a.w. dat het met ons gedaan was) Ik dacht : De Duitsers gaan ze niet tegenhouden. Het (Belgisch) leger is niet georganiseerd als dat van de Duitsers. Er was een hele grote discipline bij de Duitsers. In ons leger (1940) was er geen discipline meer en er is er nu ook geen (1970) als het erop zou aankomen. Denk je dat er nu zou zijn?

En in jouw tijd? Was er toen discipline?

Ja. Ze zouden je doodgeschoten hebben. Wij hebben een keer een gepensioneerde gendarm gehad die een (soldaat) heeft doodgeschoten …

August vertelde dat achter hen, de gendarmes een oogje in het zeil hielden. De toestand werd problematisch wanneer in sommige gevallen - onder druk van de vijand - de soldaten moesten terugtrekken en de gendarmes het interpreteerden als een soort 'vaandelvlucht'.

… de gendarmes begonnen te schieten op ons, omdat we achteruitgingen. Als de gendarmes ze (de Duitsers) wilden tegenhouden, ze moesten dan maar zelf gaan, hé.

Ah, de gendarmes …

Ja, ja, ze zouden erop schieten … en daardoor is die 'hik' (wrevel) gekomen tegen de gendarmes. 't Is zelfs zo (erg) gekomen dat de gendarmes geen posten aan de bruggen meer durfden te bewaken, dat er moest een soldaat bij staan. Er zijn er ook in het water gesmeten. Dat is hun schuld geweest. Ze wilden streng zijn, maar als er nu een gevecht is en je voelt dat je niet weg kan, je moet toch ergens je weg zoeken …

Het volstaat even 'forumeerstewereldoorlog.nl' te raadplegen, om wat meer te weten te komen over de **'piottenpakkers',** en hoe geliefd ze waren …

http://www.forumeerstewereldoorlog.nl/viewtopic.php?t=14893&sid=4b6e912a689d1f0f1ac7b33d82e4acd2

Le camp de Mailly

Een speciaal hoofdstukje in zijn oorlogsherinneringen vormen zijn belevenissen in het 'Camp de Mailly'. August kon zich niet meer herinneren in welk jaar hij naar 'Le Camp de Mailly' gegaan was en waar het juist gelegen was.

Een blik op de kaart van de Champagnestreek is voldoende om Mailly-le-Camp (gemeente) en 'le camp de Mailly' (militair kamp en oefenterrein) te situeren, halverwege Châlons-en-Champagne en Troyes, in het Departement van de Aube; de A 26, de 'autoroute des Anglais', slingert er nu langsheen. Het feit dat August er verbleef toen er ook Russische soldaten waren, maakt het gemakkelijk om die periode op de tijdslijn te plaatsen. Eind 1915 hadden de Fransen immers bekomen dat hun Russische

bondgenoot een expeditiecorps naar Frankrijk zou sturen. Dat expeditiecorps werd eerst per spoor doorheen Siberië naar de Russische oostkust gevoerd, om daar vervolgens in te schepen en via Vietnam en Port-Saïd naar Marseille te varen. Het werd dus in de letterlijke zin : 'een lange omvaart'. Wanneer die Russische troepen Frankrijk bereikten, werden ze enthousiast onthaald. **L'Illustration** van **29 april 1916** toont Russische soldaten die defileren in de straten van Marseille. In **Lectures pour Tous** van **15 juni 1916** zien we een reportage over de aankomst van de Russen en hun verblijf in het 'Camp de Mailly' .

Foto's uit 'Lectures pour Tous' (verscheen om de twee weken): Boven - Aankomst van een boot met Russische soldaten : op de brug, de Russische generaal Lochvitzky en zijn generale staf. Daaronder - Russische soldaten defileren te Marseille (april 1916). Hieronder - Russen luisteren naar een communiqué dat door een Franse soldaat wordt voorgelezen. (eigen archief)

De Russische troepen werden ingezet aan het front in de Champagnestreek en le Camp de Mailly kreeg dus een belangrijke rol te vervullen. Een jaar nadien (1917) zou de situatie er gans anders gaan uitzien want de interne tegenstellingen in het tsaristisch Rusland die zouden leiden tot de revolutie, deden zich ook gevoelen in die Russische brigades, zodat de Franse legerleiding uiteindelijk genoodzaakt werd de Russen naar andere streken over te plaatsen om de verspreiding van de communistische sympathieën te verhinderen.

August aan het woord ...

...Wij zijn dan naar het Camp de Mailly gegaan. De eerste dag al was er daar ruzie, tussen de Fransen en de Russen; er zaten daar Russen en van alle soorten. Zo kwam het dat we moesten ... ja, elk zijn 'toer' (= beurt) hé. Dat was daar een groot 'hoerenkot' en wij moesten daar de wacht optrekken.

De wacht optrekken?

Ja, zodat er daar geen Belgen kwamen, als het hun dag niet was. De dag dat de Belgen daar waren, moesten we geen wacht optrekken maar als de Belgen daar niet waren, moesten we de wacht optrekken ... voor de ruzie. Dat was voor de ruzie. Dat was daar iets ...!!

Hoe ging dat er zo aan toe?

Wel ja, dat waren hoeren, en ze stonden daar in een hele 'reke' (rij), en je moest achter een bonnetje gaan, en als je een bonnetje kreeg, dan mocht je daar gaan staan en als die (dame) van boven kwam - en het was jouw beurt - dan mocht je meegaan.

Dus, ze kwamen je halen ...

Regelmatig ... Kijk, dat is hier de toog (comptoir), je moest eerst betalen, om er naartoe te gaan. Je moest dan achter die gang, allez, achter die ... gaan, en effenaf den eersten ... d' eerste die van boven kwam, dat was voor den eersten, en als er nog ene van boven kwam, dat was voor den tweeden, totdat het jouw 'toer' was, dat jij daar kwam en als er ene van boven kwam, dat jij mocht meegaan. Dat was echt van het leger, weet je! Die werden door de gendarmes gehaald en weer weggebracht door de gendarmes, en een keer veranderen. Daar kwamen er om de andere dag, of om de twee of drie dagen, andere toe. Dat was té erg, dat kon niet blijven houden. Dat was standvastig. Dat kwam met de gendarmes toe en dat ging weg met de gendarmes.

Dat werd betaald door de staat?

Dat werd betaald door de staat. Dat ging allemaal zo. Maar ja, wel, wel, dat was standvastig. Hoeveel er zaten (van die dames) weet ik niet, maar toch een stuk of twintig. Dat was een grote, grote zaal, zoals een van die grote danszalen hier. De mensen gingen daarom niet allemaal naar boven. De mensen konden daar ook een glas drinken, zoals elders. Dat was daarom niet duurder dan elders om een glas te drinken, maar dat was toch standvastig dat die gastjes naar boven gingen. Dat ging naar boven ... Kijk, dat is hier de toog, en als je wilde naar ene van die (hoeren) gaan, dan moest je aan de toog komen, je moest dat betalen, je kreeg daar een coupon en je mocht daarachter gaan, elk zijn toer. Je stond daar in de rij. De ene ging naar hier, de volgende daarheen ... Effenaf, degene (de dame) die van boven kwam, nam de eerste van de rij mee. Je nam niet wie je wilde, je moest mee met degene die van boven kwam.

Hoeveel kamertjes waren er zowel?

Daar waren zeker wel een vijftiental kamertjes, en misschien nog meer ook. Dat zijn allemaal beddetjes die daar staan ...

Op de vraag hoe dat het er daarboven aan toeging, daar kon August maar de informatie geven van 'horen zeggen'.

Ik weet dat niet. Ik ben ik daar ook nooit in geweest, in die kotjes ... Ik heb er dikwijls de wacht opgetrokken, maar naar die hoeren ben ik niet geweest. Alleman ging daar, en ik zou daar gaan ...!

Onder de soldaten werd natuurlijk verteld over wat sommigen daarboven beleefd hadden en over de standjes die ze hadden 'beoefend'. Dat zo'n 'séance' niet lang duurde, was te verwachten.

Van zodra je erbij was en je was er nog niet heel op, zeiden (vertelden) ze, 't was al van "Is het gedaan?". "Ça y est?", zei ze. "Ça y est?" , "Is het gedaan?" zei ze, en je was er nog maar pas bij. Je was er nog maar op en 't was al gedaan. Dat was precies een koe die naar de stier gaat, dat het zo rap gaat, geloof ik.

Over de prijs die te betalen was, herinnerde August dat het iets van 2 francs moet geweest zijn.

Hieronder, een tekening van George Scott in L'Illustration van 29 juni 1918, met als onderschrift : Le comptoir des soldats alliés à la coopérative du camp de Mailly (eigen archief) (www.lillustration.com)**.**

Op te merken valt dat - wat aanbod van producten en sfeer betreft - 'le comptoir du camp de Mailly' er enigszins anders moet uitgezien hebben toen August er vertoefde. De tekening geeft de toestand weer van **eind juni 1918**. De Russen zijn er verdwenen. Het moeilijke jaar 1917 is voorbij. Het grote lenteoffensief van de Duitsers in 1918 was geen succes. De Amerikanen hadden zich in de strijd gemengd, wat maakt dat het zelfvertrouwen bij de geallieerden enorm was toegenomen. Deze rijkelijk voorziene 'comptoir' van juni 1918 zal wel niet meer te vergelijken geweest zijn met die van 1916-1917, toen de Russen er waren. En van tucht gesproken ...

LE COMPTOIR DES SOLDATS ALLIÉS A LA COOPÉRATIVE DU CAMP DE MAILLY

Beeld en tekst geven een sfeerbeeld van de kantine in het kamp :

Une vaste salle en rectangle allongé, coupée dans toute sa longueur par un comptoir où, contre remise d'un jeton acheté en entrant, sont servies les consommations. et qui prend, avec ses serveurs en képi, l'aspect d'un bar de bon aloi, dont la clientèle ne compterait point d'alcooliques. Sur les bas côtés, d'autres comptoirs, abondamment fournis en comestibles - un seul marchand de pommes de terre frites fait, avec ses cornets à 20 centimes, une recette quotidienne de 300 à 400 francs - en conserves et en vins fins, en articles de bureau et de toilette, constituent une sorte de vaste bazar dont quelques rayons sont tenues par des vendeuses. Tous les soldats du camp fréquentent cette coopérative et c'est, à certaines heures, une foule bigarrée où se coudoient et se mêlent les types les plus divers. Américains, Malgaches, Italiens, Portugais, Polonais, sans compter nos poilus, forment ainsi pour cet établissement une clientèle d'un genre exceptionnel, unique dans son fraternel cosmopolitisme.

NL - Een grote zaal in de vorm van een langwerpige rechthoek, over de ganse lengte doorsneden door een toonbank, waar - in ruil voor een jeton die aangekocht wordt bij het binnenkomen - de consumpties worden verstrekt, en die - met de kepiedragende barmannen - de allure aanneemt van een deftige bar met cliënteel zonder alcoholverslaafden. Op de zijkanten zijn er andere toonbanken, overvloedig voorzien van etenswaren (een fritesverkoper heeft per dag, met zijn zakjes friet à 20 centimes, inkomsten van 300 à 400 francs), conserven, fijne wijnen, bureau- en toiletartikelen, die een soort van grote bazaar vormen waarvan aan sommige kraampjes verkoopsters werkzaam zijn. Alle soldaten van het kamp komen naar deze cooperatieve en, op bepaalde uren is het een bonte menigte waar de meest verscheidene types elkaar ontmoeten. Amerikanen, Malagassiërs, Italianen, Portugezen, Polen, zonder onze eigen soldaten te vergeten, vormen aldus voor dit etablissement een cliënteel van een uitzonderlijk genre, enig door zijn broederlijk kosmopolitisme.

Nog een fotootje van het camp de Mailly

Lectures pour tous (15 juni 1916) : De nationale dans, een geliefkoosd tijdverdrijf. (eigen archief)

- In het boekje over de gebroeders van Raemdonck (p. 83) heeft een hoofdstuk als titel: **Het jaar '17 : hun laatste.** De eerste zin luidt : *De eerste divisie was een paar weken op wintermaneuver geweest in het camp de Mailly en betrok nu kantonnementen rondom Beveren-aan-de-Ijzer*. August behoorde tot deze divisie; we kunnen eruit afleiden dat zijn 'camp de Mailly' moet te situeren zijn rond december 1916.

Parijs

In het verlengde van le camp de Mailly, ging het over Parijs ...

Maar als je in Parijs was - ik ga nu eens over Parijs klappen - je kon nooit geen tien meter ver gaan of er was er ene die kwam vragen of je niet meeging. Die gastjes (meisjes) mochten dat niet doen. Als soldaat kon je in Parijs nooit geen tien meter ver gaan zonder dat er ene je aansprak. Maar dat waren er ... (niet door de staat aangesteld) ... maar ze mogen toch niemand aanklampen, maar ze doen het toch. Als de soldaten afkwamen ... wel ja, 't waren meestal naar de soldaten dat ze gingen. Maar dat is altijd alzo ... Kijk als ik naar Frankrijk ging, als ik 'naar de bieten' ging, als je in de steden was, dat was ook zo. Ik ben dikwijls aangesproken geweest in Amiens, als ik daar een beetje moest wachten.

Na de oorlog ben ik niet meer naar Parijs geweest. En naar Parijs zelf, ben ik ook nooit geweest. Wij zijn nog tegen (in de omgeving van) Parijs geweest. We waren daar met vier, die daar tegen waren, in 'congé', in Saint-Cloud; dat ligt tussen Parijs en Versailles. En ik heb een keer voor de luitenant Duchâteau ... Ik mocht een keer elders in congé gaan en hij wilde dat ik meeging. Hij ging daar altijd in congé, en dat 'vrouwmens' zei : En waarom komt je ordonnans ook een keer niet mee? Ik ben daar ook een keer acht dagen geweest en ik ben daar zeer goed geweest. We gingen wij iedere dag naar de cinema, ofwel naar het theater met haar en dat was altijd ik weet niet hoe laat. We gingen dan naar Saint-Cloud met de laatste trein, van Parijs naar Saint-Cloud, en daar woonde ze. Ze had een grote winkel op de boulevard Malesherbes, in Parijs; dat is niet te ver van de (gare du) Nord. En we moesten naar de gare Saint-Lazare om naar Saint-Cloud te rijden. En we gingen wij naar de Opera, naar Parijs, iedere avond. Niet altijd naar de Opera alleen, een keer naar een andere ook. 't Is nog geweest dat we naar de 'cirk' (het circus) gingen ook.
Ik was daar zeer goed. Maar dat was een lijk té groot voor mij. Ik was daar niet (enthousiast) voor, voor al die opera's. We waren dan daar eens met vier (niet allemaal op dezelfde plaats, hé) die daar niet ver van waren. En we zijn dan ook eens in zoiets binnengegaan, met vier, alvorens naar huis te gaan. We gingen dan 's namiddags weg om de nachttrein naar België te hebben We moesten dan langs Duinkerke rond naar huis ... Calais, Duinkerke... En we gingen daar ook in een kot in Parijs en ze zaten zij daar ook 'geheel en gans', hé (!). We hielden er dan dikwijls een beetje de zot mee. Maar dat was met vier, hé, want alleen zou ik daar niet binnengegaan zijn. Dat was om een beetje leute te maken. Nooit een naar boven. Ik ken er wel die aardig gevaren hebben. Er waren er toen veel die aardig gevaren hebben. Vandaar dat wij nog wat benauwder waren. Maar toch in die publieke koten had je dat niet zo vlug ; 't was vooral met die straatlopers.

"**Devant la caserne de la Pépinière",** *dessin d'après nature de* ***SIMONT (L'Illustration*** *van 6 oktober 1917 -* www.lillustration.com). Een mooie tekening (uitsnit) die een sfeerbeeld geeft aan het **Hôtel des Soldats Alliés,** waar Engelsen, Anzacs, Amerikanen, Schotten, Belgen, Serviërs, Fransen en Portugezen elkaar ontmoetten. (Eigen archief)

Eindoffensief (...in het 'doorkomen')

In de laatste maanden van de oorlog heeft August het traject gevolgd dat zoveel soldaten gevolgd hebben : bij het begin van het geallieerd eindoffensief (eind september) zijn ze uit de loopgraven gekropen en hebben de terugtrekkende Duitsers gevolgd tot aan de afleidingsvaart van de Leie (Schipdonkkanaal). De oud-strijders spraken altijd over **'... in het doorkomen'**.

Wij zijn in 't offensief hier doorgekomen tot aan den Stadenbergberg. Aan Stadenberg zijn we dan afgelost geworden door een andere divisie, de tweede, geloof ik ... Wij zijn dan moeten terugkomen omdat we te snel vorderden en de kanons in onze rug schoten. Wij hebben Stadenberg niet ingenomen. Wij zijn gegaan tot aan de voet. De anderen hebben Stadenberg ingenomen en wij zijn vooruitgegaan naar ... hoe heet die parochie ook weer ... ik denk dat het West-Rozebeke was ... maar we moesten achteruit, de kanonnen schoten achter ons ... we gingen te 'zere' (vlug). We zijn dus weer een beetje achteruit gegaan en zijn dan in Staden gebleven en dan afgelost geworden. We zijn afgekomen van Staden en, te voet, naar Alveringem ... dat is daar tegen Pollinkhove ... tegen Fortem, tegen de brug. En als we daar kwamen, moesten we weer weg ; we moesten naar Kaaskerke. We moesten daar in de oude 'tranchée' liggen die vroeger de eerste linie was. Ik had toen wasgoed liggen en ik moest erom gaan naar ...Vinkem, Vinkem-Wulveringhem. Ik had daar een nicht wonen, op een boerenhof. Er was daar een 'kozijn' (neef) die daar was, met zijn paard, van Kaaskerke, die vroeger in Kaaskerke woonde ... want ik had daar familie, vòòr de oorlog, en nu nog. Dat boerenhof wordt nu nog bewoond door een neef van mij. Hij zat daar met een koppel paarden op dat hof, en hij voerde voor het Belgisch leger. Ik had daar een hele koffer wasgoed, en die revolver lag daar ook. Den boer had graag die revolver gehad, en ik zei tegen mijn broer : Ga jij de jouwe niet geven? Ik zal de mijne houden. Ik had er ook een aan mijn broer gegeven. Mijn broer was ook bij mij. Eerst was hij niet bij mij, maar ik heb gevraagd dat hij bij mij zou komen, zo kon ik hem op de hoogte brengen van hoe hij het moest doen ... want mensen die dat niet gewoon zijn, lopen zich dood. In de oorlog moet je goed zien wat je doet en je moet 'bij de joenen zijn' (bij de jouwe zijn = bij je verstand zijn). Vele mensen verliezen van benauwdheid, en het is daardoor dat ze vallen.

August is zo in Zomergem geraakt en heeft - gelukkig - meer geluk gehad dan René François (Zie **René François**) die er getroffen werd door stikgas, moest afgevoerd worden naar het hospitaal van Calais, en er stierf, na enkele weken van onnoemelijke pijn. Die laatste dag daar, in Zomergem, herinnerde hij zich zeer goed.

De laatste dag, daar in Zomergem, is een van onze beste kameraden gevallen, een Waal, een korporaal. We waren daar met vijf in een huis, in Zomergem ; in de kelder zaten we daar. Ik zeg tegen de korporaal : We gaan hier uit, hé. Zo'n keldertje, er zal er almeteen een door zijn (een bom) en 't zal gedaan zijn met ons. We gaan achter het huis staan en daar een 'ding' (beschutting) maken. Als er een op het huis valt, dan hebben we niets, maar als hij in de kelder valt, zijt ge zeker dat ge gevallen zijt, allemaal! We gaan eruit en het was een zekere Coucke - maar ik kan niet meer zeggen van waar hij was, misschien van de kanten van Lichtervelde - en ik , korporaal Moraux, en er was daar nog een ... nu, we komen juist uit die kelder en ... BOEF, een temidden erin. Ik zeg aan de sergeant : Zie je wel, ga maar vlug uit de gang. Het was ook een redelijke 'stouten' (die niet bang was risico's te nemen). 't Was een Waal. Je moet niet denken dat de Walen al slechte mensen

waren. (!!) We hebben slechte officieren gehad van de Walen maar we hebben er meer goeie gehad dan ... (slechte). Ze waren soms meer ... (menselijk) dan onze Vlamingen want wij hadden een commandant V... en dat was geen goeie. Hij heeft me dikwijls naar zijn bureau doen komen maar hij heeft mij nooit kunnen straffen.

Zo week het gesprek af naar de taaltoestanden in het leger ...

Zo'n Waalse commandant, sprak hij ook Vlaams of alleen Frans?

Wel, die mens 'weerde' zich (deed zijn best) om een beetje Vlaams te kunnen (spreken). Hij was veel bij de Vlamingen. Hij begon 'hem te verstaan' ook, weet je (= kon zich mettertijd verstaanbaar maken) . Hij kon niet veel Vlaams maar doordat hij veel met de soldaten 'doende' was, kon je hem verstaan.

Over taalmoeilijkheden had hij horen spreken in het jaar **1917**, maar niet waar hij was. Eén keer, de zondag, hebben ze niet mogen uitgaan. Bij hen is er weinig sprake geweest van taalmoeilijkheden.

— 10 —

Belgiës eerste minister Baron de Brocqueville, wijzend naar de gesneuvelde Vlamingen
— « Na den oorlog, chère amie, zullen die hun Vlaamsch niet meer noodig hebben ! »

(Uit « De Toorts » van 29 Juli 1917.)

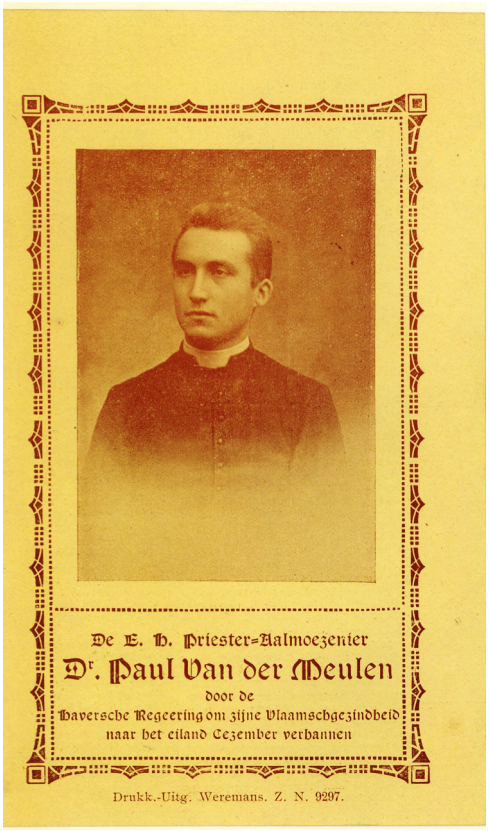

De E. H. Priester-Aalmoezenier
Dr. Paul Van der Meulen
door de
Haversche Regeering om zijne Vlaamschgezindheid
naar het eiland Cezember verbannen

Drukk.-Uitg. Weremans. Z. N. 9297.

Inderdaad broeide er iets aan het front (1917) en in het bezette Vlaanderen. August heeft er in zijn eenheid niet zoveel van gemerkt. Publicaties uit die tijd wijzen erop dat er hier en daar toch problemen waren (Uit 'Aan den Ijzer 1917 – p. 10 en Het geval 'PAUL VAN DER MEULEN' – door de Haversche regeering naar Cezember verbannen). (eigen archief)

Zie : **http://www.1914-1918.be/aumonier_vandermeulen.php**

De bezetting in Duitsland

Wanneer op 11 november 1918, om 11 uur, de wapens eindelijk zwijgen, is - in het noordelijkste gedeelte van de frontlijn - het kanaal Gent-Terneuzen de scheidingslijn tussen Duitsers en de Verbondenen. De Duitsers zullen zich in verscheidene fasen moeten terugtrekken; geallieerde strijdkrachten nemen telkens hun plaats in.

Je hebt de bezetting meegemaakt in Duitsland?

Ja, in het jaar 1919, totdat ik getrouwd ben. In oktober '19 ben ik naar hier gekomen (Doornstraat). Ik woon hier sedert oktober 1919.

Hoe was dat nog, die bezetting?

Wel, ik vind dat onze officieren veel te veel aan de Duitsers overlieten ... dat ze hun veel te veel toelieten. Wij zaten tegen ***Geldern****, tegen de Hollandse grens. Wij moesten de grens bewaken, er mocht niemand over de grens gaan. Wij lagen daar op een hofstee die aan de grens paalde ... en die boer ging over de grens ... en wij arresteerden hem want hij mocht er niet over gaan ... en we werden bijna gestraft van (= door) die 'nieweert' (= die niets waard is). Weet je wat hij zei? Dat we zijn beesten over de grens gedaan hadden. En hij werd geloofd ! Dat waren onze officieren! Ze waren niet streng genoeg met de Duitsers. En dat was niet beter in Duitsland. Ik had een 'hik' (wrevel) tegen de Duitsers omdat ik zes jaar soldaat geweest was voor hun plezier, en zoveel had afgezien. Maar dat was al vergeten ... Dat liep daar met het 'vrouwvolk' zoals de Duitsers hier met het vrouwvolk gelopen had, en nog meer.*

Hier eindigde ons gesprek ...

Die Belgische bezettingsmacht in Duitsland - als onderdeel van het geallieerde bezettingsleger - zou voor de Belgische militairen het sluitstuk worden in het hoofdstuk Eerste Wereldoorlog. Het gewone leven hervatte en de jaren twintig en dertig zouden naar de gekende tweede katastrofe leiden.

Militairen die behoorden tot het Belgisch Bezettingsleger in Duitsland, lieten zich graag ter plaatse fotograferen om aldus een souvenir te hebben van de tijd, toen ze het Vaderland moesten verdedigen.

Deze foto werd gemaakt door het

Photografisches Atelier **Hans Vogel**

M. Gladbach - Hindenburgstr. 163

Nawoord

In de jaren zestig en zeventig werden de oorlogssouvenirs van grootvader opgeborgen of zelfs te koop aangeboden op 'proengelmarkten'. Ingekaderde lotingsbriefjes met bijhorend portret van de militair die er zich had 'uitgeloot', herinneringsfoto's uit de bezettingstijd, decoraties, oorlogskranten en -boeken waren er zò te krijgen.

August Verplancke 90 jaar (1983)

Het is nu meer dan veertig jaar geleden dat ik die gezellige babbel had met August. Op dat ogenblik waren de rangen van de oud-strijders 1914-1918 al erg uitgedund. August zal van het 'kloeke' ras geweest zijn want hij bereikte de gezegende leeftijd van 92 jaar.

Wanneer ik het graf van mijn overleden ouders ga bezoeken op het kerkhof van Sint-Andries, dan kan ik niet nalaten even langs te gaan bij August, en te denken aan die enkele uurtjes waar hij vertelde over 'den Grooten Oorlog'.

Zijn naam gebeiteld in steen, gevolgd door twee jaartallen, doen me weer denken aan die waterdruppel aan de schroef van de boot. Een druppel die een merkwaardig traject heeft afgelegd en nu sinds geruime tijd opgenomen werd door de rivier (zie MENSEN).

M.V. 2013

Mijn **DANK** gaat naar Mevrouw **Maria VERPLANCKE**, die me de bijkomende inlichtingen en de foto's van haar vader bezorgde.

DANK eveneens aan het **Documentatiecentrum van het Koninklijk Museum van het Leger – Evere - Adjudant Xavier Van Tilborg.**

Un grand merci **aan** ***L'ILLUSTRATION*** **die mij toestond mijn ARCHIEFJES te illustreren met foto's uit magazine Nr 1 in de wereldpers ten tijde van de Groote Oorlog** (www.lillustration.com)**.**